

Stavnsbaandet løste Landboere til at flytte ind i, paa de mest afsides liggende og daarligste Jorder, saaledes at de fik utaknemlig Jord at dyrke og kom til at bo langt fra de Steder, hvor de skulde søge deres Arbejde. — Men *Hovedulykken* er dog, at Lovgiveren finder sig i, at der opstaar det Forhold, at Godsejerne leje Husene ud mod det, som kaldtes *Ugedagsarbejde eller Pligtarbejde*, d. v. s., at Husmanden, som lejede Huset, skulde gøre visse Arbejdspræstationer til Gengæld derfor hos Godsejeren. I Stedet for at arbejde for Løn og betale Lejen af sit Hus med Penge, lejede han Huset mod at betale med Arbejdspræstationer, og det medførte, at man i Stedet for det gamle Gaardmandshoveri ganske ligefrem indførte et nyt Hoveri, som kom til at hvile paa Husmændene. Professor Westergaard har i sit statistiske Værk oplyst, at i 1807 er man kommen saa vidt, at medens der før Landboreformernes Tid havde været svaret Gaardmandshoveri af 200,000 Tdr. Hartkorn, hviler der nu Gaardmandshoveri paa kun 80,000 Tdr. Hartkorn; et Skaar i Glæden herover er det, at Resten af Hoveriet var væltet over paa Husmændene, paa den ny Klasse, som var kommen til. Godsejerne havde i Sandhed Grund til at hovere. Lovgivningsmagten havde begunstiget Godsejerne i meget betydelig Grad, for at de skulde ophæve Gaardmandshoveriet. De havde gennem Forordningen af 15de Juni 1792 faaet Ret til at nedlægge Bøndergaarde og lægge dem ind under Hovedgaarden, til at udparcellere og andre meget store Fordele, naar de blot vilde skride til Ophævelse af Gaardmandshoveriet. Disse Fordele indkasserede Godsejerne, og saa tillod Lovgiveren Godsejerne til Erstatning for Gaardmandshoveriet frit at etablere et Husmandshoveri. Det gik saa vidt, at ved Forordningen af 30te Januar 1807 loyordnedes dette Ugedagsarbejde, som paahvilede Husmændene som Lejopræstation for Husene, og den Lovordning, som da blev truffet, var af den Beskaffenhed, at selve de Bestemmelser, som tidligere havde været trufne for Ordningen af Gaardmændenes Hoveri, bleve nu indførte som Regler for Ordningen af Husmandshoveriet, og ved Fortolkninger fik man endogsaa disse Bestemmelser forstaaet saaledes, at de gik endnu videre. Ved Forordningen af 30te Januar 1807 paalægges der Husmændene, naar de møde paa Hovmarken, at udvise „Hørighed og Lydighed“ ikke alene mod Husbonden, som de arbejde for. Der staar, at Husmændene bør være ikke alene vise

sig hørige og lydige mod Jorddroten, men ogsaa mod dem, hvem Jorddroten betror Tilsynet ved eller Bestyrelsen af Arbejdet. Det vil sige, at ikke alene Godsejeren selv, men ogsaa hans Fogeder eller de Betjente, han satte til at have Opsigt med Husmændene, skulde disse vise Hørighed og Lydighed, og saaledes som man fortolkede Loven, skulde de endog taale at lade sig prygle af dem; thi man forstod det saaledes, at denne Lov tillod Jorddroten at udøve Revselsesret mod Husmændene. Der blev ogsaa truffet Bestemmelser om Arbejdstidens Længde, den blev fastsat til 10 Timer; men fordi der stod i Indledning, at det kun var, for saa vidt ikke andet var bestemt ved Kontrakt, forstod man det saaledes, at man kunde kontraktmæssig vedtage, at Arbejdstiden skulde være endnu længere, og saaledes blev det ganske almindeligt, at man kontraktmæssig fastsatte en Arbejdstid, som varede fra flere Timer før Solens Opgang til nogle Timer efter dens Nedgang. Imidlertid, det, der naturligvis var den sorteste Plet ved denne Ordning, var, at man kunde fortolke Revselsesretten ind i denne Forordning af 1807. I 1791 var det for de Gaardmænds Vedkommende, som ydede Hoveri, blev bestemt, at over for dem maatte Husbonden ikke udøve Revselsesret. Da nu Forordningen af 1807, der skulde ordne Husmandshoveriet, udkom, udelod man denne Bestemmelse. Det, at den var udeladt, blev saa fortolket derhen, at det betød, at Jorddroten havde Revselsesret, og det praktiserede man, og man blev ved at praktisere det saaledes, at endnu i 1842, da denne Sag er til Behandling i Stænderforsamlingen, tager Ørsted Ordet og forsvarer Anvendelsen af Revselsesretten over for Husmændene. Han siger, at da Forordningen af 30te Januar 1807 udkom, fandt han det mærkeligt, at denne næsten helt og holdent gentog Bestemmelserne i Forordningen af 25de Marts 1791, som omhandlede Gaardmændenes Hoveri, men at den aldeles ikke talte om Hustugten, og saa fortsætter han: „Det blev derfor anset for tvivlsomt, om denne derved var bleven afskaffet for Husmændene, og jeg erindr mig, at denne Tvivl opstod hos mig, da jeg første Gang læste bemeldte Forordning, men at jeg, ved nærmere at tænke derover, fandt, at der var overveiende Grund for den Mening, at Hustugten ikke for disses Vedkommende var bleven ophævet“, og saa anfører han derfor Bestemmelser i Christian V.'s Lov. Men det, der har Interesse, det er, at han oplyser om, hvorledes